DESPRE ORIGINILE LEXICULUI LIMBII SPANIOLE

ROXANA MARIA CREȚU
Universitatea de Vest din Timişoara

Cuvinte cheie: *influenţe, împrumut, lexic, origini, spaniolă*

Limba spaniolă se vorbeşte atât pe teritoriul Spaniei, cu excepția teritoriilor unde se vorbeşte limba catalană (Catalonia, Insulele Baleare, Comunitatea Valenciană), limba bască (Álava, Guipúzcoa, Vizcaya şi Navarra) şi limba galiciană (Galicia), cât şi pe teritoriul Americii Centrale şi de Sud, cu excepția Braziliei.[1]

În formarea limbii spaniole se disting trei mari perioade: perioada medievală, numită şi a castilienei vechi, între secolele X-XV; perioada medie, între secolele XVI-XVII şi perioada modernă, de când a fost înființată Real Academia de la Lengua, în 1713 şi până în zilele noastre.

Numele de castiliană provine de la regiunea Castilia. În secolul al X-lea apar primele texte în limbă romanică *Glosas Silenses* şi *Glosas Emilianenses*. În secolul al XIII-lea, regele Alfonso al X-lea cere să se scrie în limbă romanică marile opere istorice, astronomice şi juridice, nu în latină [2].

Începutul castilienei medii începe în 1492 şi este marcat de patru evenimente importante în istoria Spaniei: descoperirea Americii, publicarea primei gramatici a limbii spaniole, *Gramática de la lengua española*, scrisă de Antonio de Nebrija; recucerirea regatului Granadei, ultimul califat arab, ceea ce a dus la dispariția dialectului

[1]Iorgu Iordan, Maria Manoliu, *Introducere în lingvistica romanică*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1965, p. 59-60.
[2] Ileana Oancea, Luminița Panait, *Schiță de istorie a romanității*, Timişoara, Excelsior Art, 2002, p. 141.

BDD-A32014 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:53:39 UTC)

mozarab şi expulzarea evreilor din Spania, eveniment care a avut ca efect apariția iudeo-spaniolei. Prin căsătoria Isabelei de Castilia cu Fernando de Aragón s-a unificat Castilia cu Aragón, iar limba oficială a regatului a fost castiliana, astfel că spaniola a devenit limba în care se redactau documentele legale şi limba folosită în politica externă. În timpul domniei lui Carol al V-lea, pentru a intra în grațiile regelui, oamenii trebuiau să i se adreseze în limba castiliană, care era şi limba oficială la curțile europene.

Înainte de romanizare, Hispania a avut o configurație etnică şi lingvistică deosebit de complexă. În Iberia s-a păstrat limba bască, limbă vorbită şi astăzi în câteva provincii din nord-estul Spaniei, în provinciile Viscaya, Guipúzcoa, o parte din Álava şi Navarra; şi în sud-vestul Franței, în regiunile Labourd, Basse Navarre, Soule şi în districtele Bayonne şi Mauléon. Basca este un idiom preindo-european, nu se cunoaşte cu certitudine originea acestuia.[3]

Există teorii care susțin că numele de *Iberia* ar face trimitere la Iviria din Caucaz, ceea ce ar întări ideea apartenenței la familia limbilor paleocaucaziene. Studii recente arată că iberii ar fi locuit doar în partea de răsărit a Spaniei, originea lor fiind hamitică, din nordul Africii; iar strămoşii bascilor ar fi populația vasconă (Vascones), înrudiți cu acvitanii. Aşadar, bascii au ajuns pe tărâmul iberic probabil într-o epocă foarte veche din Caucaz, trecând prin Africa de nord, ceea ce ar fi dus la o combinare între cele două populații, explicând astfel asemănările dintre cele două limbi. După ei, pe teritoriul peninsulei au sosit celții, s-au amestecat cu populația autohtonă şi aşa s-au format celtiberii. În nordul şi nord-vestul teritoriului se mai găseau şi ligurii. Cu sosirea romanilor, iberii, celții şi liguri au fost asimilați, bascii fiind singurii care au „supraviețuit" romanizării[4].

Pe teritoriul Spaniei au urmat fenicienii, care au întemeiat oraşele Cádiz, Málaga, Adra, Cartagena (care a devenit capitala lor) şi Mahón (în Insula Menorca); grecii care au întemeiat Alicante, Denia (lângă Alicante), Rosas (în Catalonia), Ampurias; populația ligurică: Langa,

[3] Carlo Tagliavini, *Originile limbilor neolatine*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1977, p. 105.
[4] Ileana Oancea, Luminița Panait, *op. cit*., p. 31.

BDD-A32014 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:53:39 UTC)

Berganza, Toledo; celții, care s-au amestecat cu iberii dând naștere unei populații numite de istorici celtiberici; prezența lor este atestată prin toponime: Conimbriga (Coimbra), Mundobriga (Munebrega), Brigantium (Betanzos) unde *briga* însemna „fortăreață"), Segontia (Sigüenza), Segovia (Segovia), Navardum, Lacobriga[5].

În ceea ce privește vocabularul, spaniola a împrumutat din substrat: termeni referitori la[6]:

- accidente de teren: *charco* „baltă", *arroyo* „pârâu", *vega* „vale", *barro* „noroi";
- termeni pentru a denumi elemente ale florei sau faunei: *alondra* „ciocârlie", *zorra* „vulpe", *becerro* „vițel", *cachorro* „cățel", *perro* „câine", *pico* „cioc", *galápago* „broască țestoasă de apă", *gusano* „vierme", *berro* „untișor", *abedul* „mesteacăn";
- obiecte legate de meșteșuguri străvechi, creșterea animalelor, alimente: *colmena* „stup", *manteca* „grăsime vegetală", *cerveza* „bere", braga „chiloți".

Fiind limbă romanică, stratul limbii spaniole este latin, iar superstratul limbii spaniole a fost influențat de: vandali, vizigoți, arabi[7].

Referitor la lexic, spaniola a preluat din latină termeni privitori la[8]:

- om şi părți ale omului: *brazo* „braț",, *cerebro* „creier", *dedo* „deget", *diente* „dinte", *higado* „ficat", *frente* „frunte", *mano* „mână", *nariz* „nas", *ojo* „ochi", *pelo* „păr", *pecho* „piept", *oreja* „ureche";
- familie: *padre* „părinte", *madre* „mamă", *suegra* „soacră", *suegro* „socru", *cuñado* „cumnat", *nuera* „noră",

[5] Iorgu Iordan, *Istoria limbii spaniole*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1963, p. 13.
[6] Rafael Cano Aguilar, *El español a través de los tiempos*, Madrid, Arco Libros, 1992, p. 21-22.
[7] Iorgu Iorgan, *op. cit*, p. 97-98.
[8] Rafael Lapesa, *Historia de la lengua española*, Madrid, Gredos, 1981, passim.

BDD-A32014 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:53:39 UTC)

- natură: *agua* „apă”, *campo* „câmp”, *lago* „lac”, *río*„râu”, *montaña* „munte”, *piedra* „piatră”, *tierra* „pământ”;
- locuința omului: *casa* „casă”, *pared* „perete”, *mesa* „masă”;
- numele animalelor, păsărilor şi insectelor: *caballo* „cal”, *cabra* „capră”, *lobo* „lup”, *toro* „taur”, *vaca* „vacă”, *oso* „urs”, *hormiga* „furnică”, *gallina* „găină”, *mosca* „muscă”, *animal* „animal”, *buey* „bou”;
- vegetație: *árbol* „arbore”, *flor* „ floare”, *hierba* „iarbă”,
- timp: *año* „an”, *día* „zi”, *ayer* „ieri”, *luna* „lună”, *noche* „noapte”, *semana* „săptămână”;
- verbe care indică acțiunea: *tener* „a avea”, *beber* „a bea”, *cantar* „a cânta”, *conocer* „a cunoaşte”, *dar* „a da”, *dormir* „a dormi”, *morir* „a muri”, *nacer* „a naşte”, *nombrar* „a numi”, *escribir* „a scrie”, *sentir* „a simți”, *saber* „a şti”, *ver* „a vedea”, *vender* „a vinde”, *decir* „a zice”;
- zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile; *lunes* „luni”, *martes* „marți”, *abril* „aprilie”, *septiembre* „septembrie”, *diciembre* „decembrie”, *primavera* „primăvară”;
- termeni religioşi: *altar* „altar”, *ángel* „înger”, *bautizar* „a boteza”, *cristiano* „creştin”, *creer* „a crede”, *demonio* „demon”.

Peninsula Iberică a fost cucerită şi colonizată treptat, la fel ca celelalte provincii ale Imperiului Roman. Au fost aduşi colonişti, militari, funcționari, agricultori, meseriaşi. Pentru pătura conducătoate a autohnonilor s-au înființat şcoli, rezultatele s-au resimțit timpuriu, cum arată apariția unor filosofi şi scriitori latini originari din Peninsula Iberică: Seneca, Lucanus, Marțial, Quintilian etc. Colonizarea s-a făcut în două direcții. Una a pornit din sud (Betica), în apropiere de Gibraltar, mergând spre nord, spre Galicia; şi cea de-a doua din est (Tarraconenses, actuala Tarragona) spre vest până la Galicia (care înseamnă de fapt granița dintre spaniolă şi portugheză), ceea ce a dus la formarea a două provincii: Hispania citerios şi Hispania ulterior. Limba latină clasică s-a menținut mai bine în sud decât în nord, unde s-a păstrat latina populară, deoarece în sud condițiile materiale de viață erau mai bune, favorabile dezvoltării culturale, majoritatea populației era orăşenească, iar cea a nordului țărănească, în nord.

BDD-A32014 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:53:39 UTC)

Un rol important în procesul de romanizare l-a avut creştinismul. Limba folosită de autorii creştini, de biserica creştină era latina, limba de cultură şi limba oficială a Imperiului Roman. Spaniola nu se deosebeşte prin nimic de celelalte limbi romanice, în ceea ce priveşte contribuţia latinei ecleziastice la formarea ei[9].

În Peninsula Iberică s-au aşezat patru triburi germanice, venite de peste Pirinei: alanii, vandalii, suebii şi vizigoţii, ultimii fiind cei mai numeroşi şi importanţi. Vizigoţii au ocupat meseta castiliană (centrul Spaniei) şi au stabilit capitala la Toledo. S-a păstrat un număr nesemnificativ de cuvinte, deoarece la venirea lor în Peninsula Iberică vizigoţii erau romanizaţi. Aceştia au stat în Peninsula Iberică până la sosirea arabilor.

Dintre cuvintele vizigotice păstrate în limba spaniolă menţionăm: *espía* „spion”, *guardia* „pază, gardă”, *guerra* „război”, *sayón* „călău”, *escanciano* „paharnic”, *tapa* „dop”, *aspa* „meliţă”, *aleve* „trădare”, *alevoso* „trădător”, *agasajar* „a primi cu bună voinţă”, *rapar* „a răpi, a smulge din rădăcină”. De asemenea, spaniola are şi un sufix de origine vizigotică: *-engo*: *abadengo, abolengo, realengo.* Din toponimie s-au păstrat: *Gadón* (în Oviedo, La Coruña, Pontevedra), *Vilagude* (Pontevedra), *La Goda* (Barcelona), *Palacios de Goda* (Ávila), *Valdegoda* (Oviedo), *Goda* (La Coruña), *Godella* (Valencia), *Gudillos* (Segovia). În spaniolă regăsim şi nume de origine germanică: *Ramiro* (Ranimirus), *Fernando* (Frithunandus), *Elvira* (Gailiviro), *Alfonso* (Ildifunsus)[10].

În anul 711 arabii, popor semitic, au pătruns în Peninsula Iberică, unde au stat până în 1492. Cel mai surprinzător amănunt este acela că cucerirea Peninsulei Iberice a durat 7 ani, până în 718 şi numărul invadatorilor a fost de 12000. În cele opt secole în care arabii au convieţuit cu populaţia romanizată pe teritoriul Hispaniei niciuna din limbi nu a câştigat o supremaţie definitivă, spre deosebirile de limbile germanice, care au fost absorbite de cele romanice. Această situaţie particulară a dus la scindarea graiurilor romanice pe teritoriul peninsulei în trei grupe: castiliana (spaniola de azi), galiciana (din care

[9] *Ibidem,* p. 19-22.
[10] *Ibidem.,* p. 26-29.

BDD-A32014 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:53:39 UTC)

s-a dezvoltat portugheza) și catalana (limbă apropiată de spaniolă şi de provensală). Aşadar, deşi a fost din punct de vedere politic sub dominație arabă, populația romană a „supraviețuit", singurele influențe în limbă fiind de natură lexicală. [11]

În partea de sud a Hispaniei o parte din populația romanizată a fost puternic influențată de arabă, localnicii au preluat obiceiuri arabe, dar nu şi-au schimbat religia, continuau să vorbească şi romanica, dar au învățat şi araba, care era limba de cultură. Se numeau mozárabes şi datorită lor avem elemente arabe în limbile ibero-romanice. [12]

Meyer-Lübke, referitor la influența arabă, menționează „că prin conținutul lor, cuvintele împrumutate desemnează, aproape toate, obiecte materiale, expresii care se referă la cucerirea şi conducerea militară şi mai ales civilă, la cultura şi fertilizarea pământului, nume de plante, de meşteşuguri, obiecte de lux oriental şi noțiuni aparținând ştiințelor cultivate în mod special de către arabi". Cuvintele împrumutate de limbile romanice ne arată un popor cu o mare cultură originală, cu instituții publice proprii, pe care le-au impus cuceritorilor, dar totodată ne arată relații pline de înțelegere între două popoare foarte deosebite nu numai prin limbă, ci şi prin religie şi rasă"[13].

Cultura arabă era foarte dezvoltată în toate ramurile ei. Regele arab Alhákem al II-lea a întemeiat capitala la Córdoba, unde a construit o bibliotecă ce avea 400.000 de volume şi a întreținut la curtea sa o atmosferă intelectuală superioară. Au apărut numeroase şcoli, în special de filosofie; literatura arabă a întrecut literatura latină. Numai în Córdoba erau 27 de şcoli pe care le putea frecventa oricine gratis. Istoricii epocii afirmă că în Spania musulmană toată lumea ştia să citească şi să scrie, pe când în Europa creştină majoritatea erau analfabeți.[14]

Arabii au fost cei care au contribuit la dezvoltarea ştiinței şi a culturii, aşadar cuvintele importante din arabă au pătruns în limbile romanice prin intermediul spaniolei. În spaniolă, majoritatea cuvintelor arabe au fost preluate cu articolul hotărât *al: alcalde* „primar",

[11] *Ibidem*, p. 114-115.
[12] Carlo Tagliavini, *op. cit.*, p. 247.
[13] Iorgu Iordan, Maria Manoliu, *op. cit.*, p. 280-281.
[14] Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 35.

BDD-A32014 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:53:39 UTC)

almirante „amiral”, *azúcar* „zahăr”, *azucena* „crin”, *alfombra* „covor”, *ajedrez* „şah”, *zahareño* „sălbatic”. De asemenea, s-au păstrat şi unele toponime: *Alhambra, Gibraltar.*[15]

Din limba arabă s-au păstrat aproximativ 4000 de cuvinte. Cuvintele arabe desemnează noțiuni din[16]:

- armată: *almirante* „comandant”, *alaride* „zgomot de luptă”, *barbacana* „întăritura exterioară a unei fortărețe”, *alférez* „purtător de drapel”;
- administrație: *aldea* „sat”, *alcalde* „primar”, *aguacil* „portărel”;
- industrie: *alambique* „alambic”, *azúcar* „zahăr”, *almáciga* „răşină aromatică”, *almagra* „ocru roşu”, *aceite* „ulei”, *zumo* „suc”;
- agricultură: *noria* „roată de scos apă”, *arrealo* „fermă”, *sequía* „secetă”;
- comerț: *carraca* „corabie mare”, *almoneda* „licitație”, *almojarrife* „vameş”, *tarida* „corabie de mărfuri”;
- îmbrăcăminte: *babucha* „papuci”, *barragan* „stofă din păr de cămilă”, *albornoz* „halat”;
- obiecte diverse: *albornia* „vas de lut”, *jarra* „vas de apă”, *alfiler* „ac”, *alfombra* „covor”, *almohada* „pernă”, *taza* „ceaşcă”;
- plante: *abenus* „abanos”, *albaricoque* „piersică”, *berenjena* „vânătă”, *bellota* „ghindă”, *arroz* „orez”, *zanahoria* „morcov”, *azafrán* „şofran”, *azahar* „floare de portocal”, *aceituna* „măslină”;
- animale: *alacrán* „scorpion”, *adiva* „şacal”, *alfaraz* „cal arab”, *alfil* „elefant”, *jabalí* „mistreț”, *atún* „ton”;
- viață în familie: *laúd* „instrument muzical”, *naipe* „joc de cărți”, *ajedrez* „şah”, *azar* „la întâmplare pentru jocurile de noroc”;
- cultură, ştiință: *álgebra* „algebră”, *almanaque* „calendar”, *cero* „zero”, *cifra* „cifră”;
- diverse: *garrido* „frumos, cuminte”, *hacino* „trist”, *horro* „liber”, *zafio* „greoi”, *fulano* „cutare”, *hasta* „până”, *ojalá* “dacă ar vrea Dumnezeu”

[15] Carlo Tagliavini, *op. cit.*, p. 249.
[16] Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 281-287, passim.

BDD-A32014 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:53:39 UTC)

După cum am observat anteriormente, particularitatea limbii spaniole este dată de amestecul elementelor de substrat, superstrat şi adstrat. Am observat că fiecare popor care a cucerit teritoriul actual al Spaniei a lăsat într-o măsură mai mică sau mai mare o influență asupra lexicului limbii spaniole.

Bibliografie

CANO AGUILAR, Rafael, *El español a través de los tiempos*, Madrid, Arco Libros, 1992.

HUALDE, José Ignacio; OLARREA, Antxon; ESCOBAR, Anna María, RAVIS; Catherine E., *Introducción a la lingüística hispánica, Segunda edición*, New York, Cambridge University Press, 2010.

IORDAN, Iorgu, *Istoria limbii spaniole*, Bucureşti, Editura. Didactică şi Pedagogică, 1963.

IORDAN, Iorgu, MANOLIU, Maria, *Introducere în lingvistica romanică*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1965.

LAPESA, Rafael, *Historia de la lengua española*, Madrid, Gredos, 1981.

OANCEA, Ileana, PANAIT, Luminița, *Schiță de istorie a romanității*, Timişoara, Excelsior Art, 2002.

TAGLIAVINI, Carlo, *Originile limbilor neolatine*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1977.

ON THE ORIGINS OF THE SPANISH LANGUAGE LEXICON

Abstract

Keywords: *influence, loanword, vocabulary, origin, Spanish.*

In this article we intend to do a review regarding the history of the lexicon of the Spanish language and observe in what measure the nations who passed through the Iberian Peninsula left footprints into the Spanish language. It is known that the Spanish is a romance language, but as any other languages that have particularities, Spanish too has differences and distinguishes itself from the other languages that resulted from Latin. And, evidently, these differences have something to do with the nations who lived in the present territory of Spain. That's why we intend to present in this article the nations which left footprints into the Spanish lexicon, regardless of the time they lived in the Peninsula. We will classify the vocabulary by keeping in mind the types of the linguistic layer: substratum, superstratum and adstratum.

BDD-A32014 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:53:39 UTC)